

חטיפת הבגים – התמודדות משולשת

עיון בפרשת השבוע על פי ה"הכתב והקבלה"

בתפילה לחזרתם בשלום ובמהרה של יקירינו

אייל אוריאל בן איריס תשורה יפרח

גיל-עד מיכאל בן בת גלים שער

נפתלי יעקב בן רחל דבורה פרנקל

באדום אחיהם, על כן הוצרכו לדבר בלשון רכה למען יתנם לעבור בארצו, ולפיכך אמרו לו נעברה בלשון רבים כלומר אל תירא מפנינו כי לא נעבור כיוצא צבא הנחברים לאגודה אחת, אלא כיחידים נפרדים ההולכים איש לדרכו; ומן הטעם זה עצמו הוסיפו מלת נא לשון בקשה, אבל בסיחון שלא הוזהרו עליו כלל אמרו לו אעברה בארצך בלשון יחיד, כעדת גבורים הנוסעת יחדיו באגודה אחת.

7. ראש השנה ג, א'

וישמע הכנעני מלך ערד מה שמועה שמע שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכסבור ניתנה רשות להלחם בישראל והיינו דכתיב ויראו כל העדה כי גוע אהרן ואמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא ויראו.

8. ברכות נ"ד, ב'

אבן שבקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל גמירי לה אמר מהנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי איזיל ואיעקר טורא בר תלתא פרסי ואישדי עליהו ואיקטלינהו אזל עקר טורא בר תלתא פרסי ואייתי על רישיה ואייתי קודשא בריך הוא עליה קמצי ונקבוח ונחית בצואריה הוה בעי למשלפה משכי שיניה להאי גיסא ולהאי גיסא ולא מצוי למשלפה והיינו דכתיב שני רשעים שברת.

9. עין א"ה ברכות ב, ט, ח'

סמל הגבורה החומרית בעולם הוא ודאי עוג מלך הבשן מיתר הרפאים, ולפי ביאור חז"ל מדור שלפני המבול. והנה הוא ודאי בהיותו מלך רועה בעמו לפי רוחו ראה את כל ההצלחה והתעודה רק בתגבורת הגבורה החומרית, ומה רע היה בעיניו בראותו שקם עם קטן ודל, עם חלש ורפה כח, שאין כחו כ"א ברוחו הנשגב, ברוח ד' אשר עליו, רק בזה תועפות ראם לו, "לא בחיל ולא בכח כ"א ברוחי אמר ד' צבאות". הנה בקש לידות אבן, להורות לכל כי אין מעמד לתקיפות הרוח נגד הזרוע. ע"כ האבן שבקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל, ראוייה היא להיות לזכר נפלאות תמים דעים כי יקום יעקב אף כי קטן הוא, ותולעת יעקב תגדל ותעש חיל בכחה לאלהיה.

כל גבורת פראותו, המדברית, הסייחית והערודית, ולא הועילה לעוג הענק הנפלא, אשר נותר מיתר הרפאים, כל גבורתו הגופנית הנוראה, ולכל ממלכות כנען לא הועילה להם כל גבורתם הקיבוצית, אשר נוסדו יחד, נגד עצת ד', להלחם בישראל. וזה לנו לימוד לדורות, שעצת ד' ודבר קדשו לעולם יעמדו, ולא יועילו כל גבורות פראיות נפשיות, ולא גבורות חומריות ענקיות, ולא סוד גויים וממלכות, אשר יוסדו יחד על עם ד', כמו שהיה מאז. לסיחון מלך האמורי, ולעוג מלך הבשן, ולכל ממלכות כנען.

5. העמק דבר במדבר כ"א, א'

(א) דרך האתרים. מלשון תור את הארץ. והענין שערד כה היו נמוגים יושבי הכנעני מישראל ולא מצאו לב ללכת למלחמה לקראתם. עד ששמעו שהולכים דרך כל כובשי ארצות ותרים את הארץ שרועים ליכנס לה היאך יבאו אליה ... וא"כ מצאו לב גם הם לצאת ולהקדים בפניהם במלחמה עד שלא יבאו למדינה. והיה כ"ז עד שבאו ישראל ונלחמו עם סיחון ועוג וכבשום אז שב הפחד למקומו ...

וישב ממנו שבי. ... דלא שבו אלא שפחה ששבו ישראל כבר. אבל בת"י איתא ושבא מנהון שביה רבה. ... והיה בזה כונה מן הקב"ה למדם מלחמה דרך הליכות עולם והצלחה ע"י תפלה ונדר כמש"כ לעיל:

(ב) וידר ישראל. אבל משה לא עשה כאן מאומה. ... אבל כאן היה בהשגחה פרטית בטבע ובכח תפלה: ...

(ג) בקול ישראל. שהתפללו לבד הנדר. ותפלה הבאה מעומק הלב נקרא קול.

6. הכתב והקבלה במדבר כ"א, כ"ב

אעברה בארצך. ... והנראה בזה כי המדבר אל הרבים או על הרבים יוכל לדבר בהם באחת משתי בחינות, אם שידבר בבחינת היותם אישים הרבה איש איש נבדל מחבריו, ואם שידבר בבחינת היותם כגוף אחד הכולל חלקים הרבה ... עפ"י הדברים האלה יתבאר לפנינו מה נשתנה סיחון מלך האמורי שאמרו לו אעברה ממלך אדום שאמרו לו נעברה נא בארצך בלשון רבים, וזה כי טעם אעברה בלשון יחיד, נעבור ביחד כעם אחד כאיש אחד חברים, וטעם נעברה ונעבור כיחידים נפרדים; וטעם החלוק הזה כי הוזהרו ישראל שלא להתגרות מלחמה

1. במדבר כ"א, א'-ו' ורש"י

(א) וישמע הכנעני מלך ערד ישב הנגב פי בא ישראל דרך האתרים וילקום בישראל וישב ממנו שבי: (ב) וידר ישראל דרך ליהודה ויאמר אם נתן נתן את העם הזה בידי והזורמתי את עריהם: (ג) וישמע יהודה בקול ישראל ונתן את הכנעני ויזרם אתהם ואת עריהם ויקרא שם המקום זרמיה: ויחם לתהם - כהניגה:

2. במדבר כ"א, כ"א-כ"ד

(כא) וישלחו ישראל מלאכים אל סיחון מלך האמורי לאמר: (כב) אעברה בארצך ... (כד) ויבאו ישראל לפי זרם וירש את ארצו ...

3. ראש השנה ג, א' ורש"י

תנא הוא סיחון הוא ערד הוא כנען סיחון שדומה לסייח במדבר כנען על שם מלכותו ומה שמו ערד שמו איכא דאמרי ערד שדומה לערוד במדבר כנען על שם מלכותו ומה שמו סיחון שמו. ערוד - חמור הכר:

4. עולת רא"ה ב' עמ' פ"ב-פ"ג

לסיחון מלך האמורי, ולעוג מלך הבשן, ולכל ממלכות כנען. הגבורה שהיא עומדת למופת, היא מצטיינת בשלשה אופנים: האחת היא הגבורה הנפשית, ובנדון של מלך עז וקשה היא מתבלטת, אם הוא פראי, בתכונותיו האכזריות, שאז קשה מאד לעמוד נגדו. על סיחון נאמר, שדומה לסייח במדבר, ודומה לערוד במדבר, היינו הגבורה הנפשית הפראית, שאין לה גבול בתוכן התפרצותה, וזה הוא הכח המטייל אימה, שהשתמשו בו רשעי-עולם הקדמונים, ביחוד כמו נבוכדנצר, שאכל ארנבא היה, כדי להשריש בקרבו את מדת העריצות והאכזריות הפראית, אשר הכיר בכח זה את חיוזק ממלכתו האימתנית. המדה השניה של הגבורה, היא הגבורה הגופנית הענקית, שבה נצטיין עוג מלך הבשן, הענק הגדול. והמדה השלישית היא המדה של הגבורה הבאה מכח הקיבוצי. והנה בהנחלת ארץ-ישראל לישראל, עשה ד' נפלאות כמה שרדה לפנייהם את כל סדרי הגבורות הללו, ולא עמד בפניהם סיחון מלך האמורי, עם